

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	13
PŘEDMLUVA	17
1. KLINICKÝ OBRAZ	19
<i>Lucie Motlová</i>	
1.1. Kazuistiky	19
1.2. Symptomy	21
1.2.1. Bludy	21
1.2.2. Halucinace	23
1.2.3. Dezorganizované myšlení a řeč	24
1.2.4. Dezorganizované chování	25
1.2.5. Katatonie	25
1.2.6. Emoce a jejich poruchy	28
Suicidium	29
1.3. Syndromy a modely schizofrenie	30
1.4. Klasifikace	31
2. EPIDEMIOLOGIE: VÝSKYT, PRŮBĚH, PROGNOZA	37
<i>Lucie Motlová</i>	
2.1. Prevalence, incidence	37
2.2. Začátek a časný průběh	39
2.3. Dlouhodobý průběh onemocnění	40
2.3.1. Psychosociální stres a průběh schizofrenie	43
2.3.1.1. Zhoršuje stres průběh schizofrenie?	44
2.3.1.2. Životní události, emoční reaktivita a význam podpůrné sociální sítě	45
2.3.1.3. Rodinná atmosféra ovlivňuje průběh schizofrenie	46
Nadměrně vyjadřované emoce (High Expressed Emotions)	46
Dynamika rodinných vztahů a frekvence relapsů	47

2.4.	Výsledný stav	49
2.5.	Prognóza	51
3.	ETIOLOGIE	53
	<i>František Koukolík, Lucie Motlová</i>	
3.1.	Genetické vlivy	53
	<i>František Koukolík</i>	
	Studie vyšetřující celý genom	56
	První chromosom	59
	Třetí chromosom	60
	Pátý chromosom	61
	Šestý chromosom	61
	Sedmý chromosom	61
	Osmý chromosom	61
	Desátý chromosom	62
	Jedenáctý chromosom	62
	Dvanáctý chromosom	62
	Třináctý chromosom	63
	Patnáctý chromosom	63
	Osmnáctý chromosom	64
	Dvaadvacátý chromosom	64
	Pohlavní chromosomy	66
3.2.	Rizikové vlivy zevního prostředí	71
	<i>Lucie Motlová</i>	
3.2.1.	Datum narození	71
3.2.1.1.	Datum narození a klinické subtypy schizofrenie	73
3.2.1.2.	Sezónní vlivy	74
3.2.2.	Místo narození	77
3.2.3.	Perinatální komplikace	79
3.2.3.1.	Komplikace během těhotenství	80
	Abnormální růst a vývoj plodu	81
3.2.3.2.	Komplikace během porodu	82
3.2.4.	Infekce	84
3.2.5.	Nutriční faktory	89
3.2.6.	Věk otce	91
3.2.7.	Časný psychosociální stres	92
3.2.7.1.	Prenatální stres	92
3.2.7.2.	Psychosociální stres v dětství	95
3.2.8.	Migrace	96
	Migrace nebo etnicita?	97
3.2.9.	Sociální původ	99
3.2.10.	Návykové látky nebo drogy	101
	Abúzus předchází symptomům	103

4. PATOGENEZE: SCHIZOFRENIE JAKO NEUROVÝVOJOVÁ PORUCHA	107
<i>Lucie Motlová</i>	
4.1. Kdy vzniká porucha neurovývoje	108
4.1.1. Neurovývojová porucha a diskonekce klíčových struktur	110
4.1.2. Neurovývojová porucha a patogenese schizofrenie	112
4.2. Schizofrenie jako daň za jazyk?	113
5. PATOFYZIOLOGIE	115
<i>František Koukolík, Lucie Motlová</i>	
5.1. Neurochemické teorie schizofrenie	115
<i>Lucie Motlová</i>	
5.1.1. Dopamin	115
5.1.2. Glutamát	117
Glutamát a dopamin	118
Glutamát a serotonin	119
Glutamátergní disinhibice, neurotoxicita a abnormální konektivita	120
5.2. Schizofrenie a funkční systémy mozku	123
<i>František Koukolík</i>	
<i>Kazustiky: Lucie Motlová</i>	
5.2.1. Úvod	123
5.2.2. Globální změny mozku při schizofrenním onemocnění ..	128
5.3. Vnímání a poznávání	133
5.3.1. Zrakové vnímání a poznávání u zdravých lidí	133
Tři proudy zpracování zrakové informace	135
Poznávání tvaru a polohy objektu	135
Jak zrakově poznáváme, že objekty mají tři rozměry?	136
Poznávání objektů	137
Poznávání barev	137
Poznávání pohybu	138
Navigace a niterná reprezentace prostorových vztahů	138
Poznávání tváří	140
Vizuální agnózie předmětů	141
Cerebrální achromatsie	142
Topografická dezorientace	142
Rozlišování času	144
5.3.2. Zrakové vnímání a poznávání při schizofrenním onemocnění	144
5.3.3. Sluchové vnímání a poznávání u zdravých lidí	150
Klasifikace centrálních sluchových poruch	153

5.3.4.	Sluchové vnímání a poznávání při schizofrenním onemocnění	153
5.3.5.	Taktilní vnímání, poznávání a bolest u zdravých lidí	159
	Taktilní agnózie	160
	Reorganizace a plasticita somatosenzorické kůry	161
	Bolest	163
	Centrální mapování bolestivých stavů	163
5.3.6.	Taktilní vnímání, poznávání a bolest při schizofrenním onemocnění	164
5.3.7.	Souhrn: vnímání a poznávání jako funkční systém mozku a jeho postižení při schizofrenním onemocnění ..	164
	Primární senzorické kortexy	165
	Senzoricky unimodální oblasti	165
	Heteromodální asociační oblasti	165
	Paralimbické korové oblasti	166
	Limbické korové oblasti	166
5.4.	Paměť	170
5.4.1.	Paměť u zdravých lidí	170
	Deklarativní paměť	171
	Epizodická paměť	171
	Sémantická paměť	173
	Jaká je organizace sémantického systému?	173
	Amnézie	176
	Diencefalická amnézie	176
	Amnézie v důsledku postižení bazálního telencefala	177
	Amnézie při ložiskovém poškození bílé hmoty	177
	Priming	177
	Pavlovovské podmiňování	178
5.4.2.	Paměť při schizofrenním onemocnění	179
	Pracovní paměť	179
	Deklarativní paměť	183
	Evokované potenciály	191
	Neuropsychologické studie	193
	Ostatní paměťové moduly	194
5.5.	Jazyk, řeč a laterality	197
5.5.1.	Jazyk, řeč a laterality u zdravých lidí	197
	Korové zpracování řečových zvuků	199
	Laterality	205
	Jakým způsobem jsou vázány na levou a pravou hemisféru jazyk a řeč?	206
	Příčiny laterality	207
	Geschwindova-Galaburdova teorie	208
	Funkční specializace hemisfér a syndrom rozštěpeného mozku	209

5.5.2.	Jazyk, řeč a lateralita při schizofrenním onemocnění	210
5.5.2.1.	Sluchová a zraková percepcie řeči u schizofrenních nemocných	216
	Jaký je vztah stavby a činnosti řečových oblastí mozku a sluchových řečových halucinací?	217
5.5.2.2.	Jaký je vztah stavby a činnosti mozku k poruše formálního myšlení schizofrenních pacientů?	221
5.5.2.3.	Je schizofrenie cenou, kterou platí <i>Homo sapiens</i> za jazyk?	223
5.6.	Vědomí a orientovaná pozornost	227
5.6.1.	Vědomí a orientovaná pozornost u zdravých lidí	227
	Retikulární ascendentní aktivační systém	227
	Senzorické rameno systému pozornosti, které volí některý z většího počtu podnětů, je projevem činnosti retikulo-thalamo-limbicko-kortikální soustavy	228
	Motorickým ramenem systému pozornosti, které zaměřuje pozornost na hybnou akci, je thalamo-kortiko-striatová soustava	228
	Přední část gyrus cinguli je klíčovým uzlem pozornosti, emotivity a rysů chování, které se přičítají osobnosti	229
	Funkční architektura systému pozornosti	230
	Pohyby očí a pozornost sdílejí společnou neuronální síť	233
	Zaměřená pozornost moduluje činnost příslušných korových oblastí	234
	Mechanismem zaměřené pozornosti je kromě růstu »základní« aktivity také útlum vlivu sousedních podnětů	237
	Pozornost v prostoru a pozornost v čase	237
5.6.2.	Orientovaná pozornost při schizofrenním onemocnění ..	239
	Vztah popsaných funkčních odchylek k neuronálním a receptorovým změnám	243
5.7.	Motorické funkce	244
5.7.1.	Motorické funkce u zdravých lidí	244
	Jednoduchý pohyb prstu aktivuje řadu korových oblastí	245
	Časování motorické akce	246
	Pořadí a intervaly motorické akce jsou kontrolovány činností premotorické kůry	247
	Aktivace funkčního systému hybnosti se při výkonu naučených a při učení novým pohybovým sekvencím odlišuje	248
	Pohyby, s nimiž započneme sami, v porovnání s pohyby podmíněnými zevním podnětem	248

Implicitní a explicitní motorické učení	249
Konsolidace motorické paměti	250
Motorické představy aktivují podobné oblasti mozku jako motorické akce	250
Ložiskové poškození bazálních ganglií má motorické i kognitivní důsledky	251
Mozeček se podílí na hybnosti, kognici a emotivitě	253
5.7.2. Motorické funkce při schizofrenním onemocnění	254
Prefrontální kůra a pohyb u schizofrenie	254
5.7.2.1. Aktivita mozku schizofrenních nemocných v průběhu jednoduché hybné volní akce	256
5.7.2.2. Porucha proceduální paměti u schizofrenních nemocných	258
5.7.2.3. Leonhardův podtyp katatonní schizofrenie	259
5.7.2.4. Striatum	260
5.7.2.5. Mozeček	260
5.8. Řídicí funkce čelních laloků	263
5.8.1. Řídicí funkce čelních laloků u zdravých lidí	263
5.8.1.1. Čtyři prefrontální funkční systémy	263
Dorzolaterální prefrontální-subkortikální obvod	264
Tlumení nežádoucích nebo kontraproduktivních druhů chování	265
Detekce nových podnětů	265
Centrální exekutivní systém	266
Orbitofrontální-subkortikální obvod	266
Nejistota a nabuzení v průběhu anticipace	267
Mediální prefrontální-subkortikální obvod	267
Centrální část mediální frontální kůry monitoruje subjektivní akce	269
Mediální prefrontální kůra a vztahy mezi emocemi a poznávacími funkcemi	269
Frontopolární kůra	269
Závislost na prostředí – společný znak poruch prefrontálních subkortikálních systémů	270
5.8.1.2. Soudobé modely prefrontálních korových funkcí	270
Stuss, Norman a Shallice	270
Hypotéza somatických markerů	271
Grafmanova teorie	273
5.8.2. Řídicí funkce čelních laloků při schizofrenním onemocnění	274
5.8.2.1. Buněčné a molekulární změny	278
5.8.2.2. Změny diagnostikované funkčními metodami	286
5.8.2.3. Bludy a detekce omylů	288
5.8.2.4. Postižení thalamu	292
5.8.2.5. Postižení bazálních ganglií	296

6. TERAPIE SCHIZOFRENIE	299
<i>Lucie Motlová</i>	
6.1. Antipsychotika	299
6.1.1. Antipsychotika první generace	301
6.1.2. Antipsychotika druhé generace	303
Clozapin	305
Olanzapin	307
Quetiapin	308
Zotepin	309
Risperidon	309
Ziprasidon	311
Sertindol	311
Iloperidon	312
Sulpirid	312
Amisulprid	312
Aripiprazol	313
6.2. Adjuvantní a experimentální terapie	314
6.2.1. Antidepresiva	314
6.2.2. Lithium	315
6.2.3. Antiepileptika	316
6.2.4. Anticholinergika	317
6.2.5. Agonisté GABA	318
6.2.6. Elektrokonvulzivní terapie	318
6.2.7. Nenasycené mastné kyseliny	319
6.2.8. Repetitivní transkraniální magnetická stimulace	319
6.3. Fáze terapie	320
6.3.1. Prodromy	320
6.3.2. Akutní fáze	321
6.3.3. Stabilizační fáze	323
6.3.3.1. Individuální psychoedukace	324
6.3.3.2. Rodinná psychoedukace	324
6.3.4. Stabilní fáze: udržovací terapie	328
Psychosociální intervence	331
Psychoterapie	331
Nácvik sociálních dovedností a trénink kognitivních funkcí	332
Rehabilitace	334
Svépomocné programy	336
6.4. Souhrn	336
7. SCHIZOFRENIE A SPOLEČNOST	339
<i>Lucie Motlová</i>	
7.1. Schizofrenie a stigma	339
7.1.1. Definice stigmatu	340

7.1.2. Boj proti stigmatu	341
7.2. Násilné chování	342
7.2.1. Násilí před a po deinstitutionalizaci	344
7.2.2. Oběti násilí	345
7.2.3. Prevence a léčba	346
7.3. Kvalita života u schizofrenie	347
7.3.1. Antipsychotika a kvalita života	350
7.3.2. Psychosociální intervence a kvalita života	351
7.3.3. Jak se žije pacientům se schizofrenií?	352
POZNÁMKY	355
LITERATURA	369
1. Klinický obraz	369
2. Epidemiologie: výskyt, průběh, prognóza	371
3. Etiologie	375
4. Patogeneze: schizofrenie jako neurovývojová porucha	389
5. Patofyziologie	391
6. Terapie schizofrenie	410
7. Schizofrenie a společnost	422
REJSTŘÍK	427